

Vergaderjaar 2020–2021

35 767

Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds (B) voor het jaar 2021 (Derde incidentele suppletoire begroting inzake coronamaatregelen)

Nr. 3

VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 25 mei 2021

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden.

De vragen zijn op 22 april 2021 voorgelegd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Bij brief van 21 mei 2021 zijn ze door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties beantwoord.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Martin Bosma

De adjunct-griffier van de commissie,
Hendrickx

1

Hoeveel procent van de te verwachten extra kosten die gemeenten maken wordt ongeveer gedekt via de extra middelen via deze begrotingswijziging?

Antwoord

Deze begrotingswijziging gaat niet over compensatie van gemeenten voor extra uitgaven of gederfde inkomsten als gevolg van het coronavirus, maar om het feit dat het coronavirus impact heeft op het sociaal en mentaal welzijn van mensen in alle lagen van de bevolking. Dat geldt in het bijzonder voor mensen die al kwetsbaar waren, zoals kwetsbare jongeren en eenzame, geïsoleerde ouderen, volwassenen met psychische problematiek, mensen met een licht verstandelijke beperking en mensen zonder dak boven hun hoofd. En de crisis raakt ook aan het welzijn en de leefstijl van iedereen, jong en oud, die nu langere tijd in een isolement leeft. Eenieder die vanwege thuiswerken van dagelijkse contacten verstoken blijft, geen uitzicht heeft op stages of werk, of juist op het werk met een zeer hoge werkdruk te maken heeft. Het kabinet heeft daarom een Steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl opgesteld.

2

Hoeveel procent van de te verwachten gederfde inkomsten van gemeenten wordt ongeveer gedekt via de extra middelen via deze begrotingswijziging?

Antwoord

Zoals hierboven aangegeven gaat het niet om dekking van kosten of niet gederfde inkomsten, maar gaat het om aanvullende middelen gericht op een steunpakket voor sociaal en mentaal welzijn en leefstijl.

3

Hoeveel extra kosten maken gemeenten ongeveer vanwege de coronacrisis? Kan dit per categorie worden weergegeven in een tabel?

Antwoord

Voor de compensatie van de extra kosten en inkomstenderving als gevolg van corona is in 2020 ruim € 1,8 mld. beschikbaar gesteld, waarvan ruim € 1,5 mld. ook in 2020 is uitgekeerd aan gemeenten. De overige circa € 0,3 mld. wordt in 2021 aan de gemeenten uitgekeerd, zie ook onderstaande tabel. Van de uitgekeerde middelen in 2020 is bijna € 1 mld. via het gemeentefonds verstrekt.

Daarnaast is indicatief € 250 mln. gereserveerd op de Aanvullende Post bij het Ministerie van Financiën voor compensatie inkomstenderving van gemeenten, provincies en waterschappen voor 2020. Voor het bepalen van de definitieve reële compensatie van de inkomstenderving over 2020 van gemeenten, provincies en waterschappen geldt de afspraak dat dit in 2021 gebeurt op basis van de vastgestelde jaarrekeningcijfers 2020.

Daarnaast is ook voor in ieder geval het eerste en tweede kwartaal van 2021 reële compensatie van de extra uitgaven en van de inkomstenderving afgesproken voor de reeds in kaart gebrachte dossiers. Hiervoor zijn reeds indicatief middelen gereserveerd op de Aanvullende Post. Vanzelfsprekend blijft het Rijk in gesprek met de medeoverheden of aanvullende reële compensatie aan de orde is.

Op sommige terreinen zijn al specifieke afspraken voor 2021 gemaakt. Zo is voor geheel 2021 volledige compensatie afgesproken voor de meerkosten van jeugd en Wmo en voor de extra kosten van GGD-en en veiligheidsregio's op basis van declaratie van de daadwerkelijke uitgaven.

Voor het ov is afgesproken de beschikbaarheidsvergoeding te verlengen voor heel 2021. Voor de extra kosten voortkomend uit de Tijdelijke Wet COVID-19, onder andere op het gebied van Toezicht en Handhaving, is besloten dat de kosten in 2021 worden vergoed. Ook zijn reeds eerder middelen ter beschikking gesteld voor bijzondere bijstand, gemeentelijk schuldenbeleid, crisisdienstverlening, re-integratie, additionele impuls re-integratie, verkiezingen, jeugdpakket en de opschalingskorting.

Op 15 februari jl. heb ik u een overzicht gegeven van de compensatie van medeoverheden als onderdeel van de antwoorden op uw vragen aangaande de 1e Incidentele Suppletoire Begroting gemeentefonds voor 2021 (Kamerstuk II 2020/21, 35 679, nr. 3). Hieronder heb ik dit overzicht geactualiseerd naar aanleiding van het Steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl van 12 februari jl. (Kamerstukken II 2020/21, 25 295, nr. 988).

(in mln.)	2020	2021
<i>Voor 28 mei 2020</i>		
Lokale media tot 1 juni	11	
Sport: regeling Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties	90	
Eigen bijdrage Wmo	18	
Peuter, SMI, VE	8	
<i>Brief 28 mei 2020</i>		
Parkeer- en toeristenbelasting tot 1 juni	225	
Jeugd en Wmo voorschot 144 eindafrekening 170	170	Verlengd voor 2021
Noodopvang kinderen	23	
Sw-bedrijven tot 1 juni	90	
Lokale culturele voorzieningen tot 1 juni	60	
Lokale media na 1 juni	24	
Cultuur gemeenten matchingsgeld OCW	49	
<i>Brief 28 augustus en 31 augustus 2020</i>		
OV beschikbaarheidsvergoeding		Verlengd voor 2021
Meerkosten GGD's	350	Dekking obv nacalculatie
Vergoeding Veiligheidsregio's	15	
Inkomstenderving tot 1 juni	20	
Inkomstenderving na 1 juni (indicatief op Aanvullende Post)	100	
Lokale culturele voorzieningen gemeenten na 1 juni en provincies tot 1 juni (€ 60 mln. gemeenten en € 8 mln. provincies)	68	
Lokale culturele gemeentelijke infrastructuur		150
Buurt- en dorpshuizen	17	
Toezicht en handhaving	50	Artikel 2 Fww
Vrijwilligersorganisaties Jeugd (scouting, speeltuin)	7	
Verkiezingen	30	
Sw-bedrijven na 1 juni	50	
Opschalingskorting gemeenten	70	160
SZW flankerend beleid		
Bijzondere bijstand	5	10
Gemeentelijk schuldenbeleid	15	30
Re-integratie	40	90
Additionele impuls re-integratie		50
Crisisdienstverlening	16	48,5
<i>Brief 27 oktober 2020. Economisch steun- en herstellpakket</i>		
Inkomstenderving na 1 juni (indicatief op Aanvullende Post)	150	
Opnieuw openstelling regeling TVS		
Cultuur theaterproducenten	40	
<i>Overige brieven</i>		
Verkiezingen stemmen per post etc.		27
Welbevinden van Jeugd: Jeugd aan Zet (0,47) en Jeugdpakket (58,5)	21,5	37,5
Compensatie quarantainekosten	4	
<i>Brief 16 december 2020</i>		
IJsbanen en zwembaden	100	
Afvalverwerking	32	
<i>Brief 21 januari 2021 Economisch steun- en herstellpakket</i>		
Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke kosten		130
Inkomstenderving 2021 (indicatief op Aanvullende Post)		200
Medeoverheden reserveren weggevallen huur lokale cultuur, buurt en dorpshuizen (indicatief op Aanvullende Post)		60
IJsbanen en zwembaden		80
Sport: regeling Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties		80

(in mln.)	2020	2021
<i>Brief 12 februari 2021 Steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl</i>		
Activiteiten en ontmoetingen jeugd		8
Jongerenwerk jeugd		14
Mentale ondersteuning jeugd		11,5
Bestrijden eenzaamheid ouderen		36,5
Extra contactmomenten kwetsbare groepen		47
<i>Overig</i>		
Peuter, SMI, VE		5
Waterschappen monitoren rioolwater: 5 jaar jaarlijks 15 mln.		15
Waterschappen meetinfrastructuur		4,65
Jeugd aan zet		3,1

4

Hoeveel inkomsten lopen gemeenten ongeveer mis door de coronacrisis? Kan dit per categorie inkomsten worden weergegeven in een tabel?

Antwoord

Het overzicht van de gedeerde inkomsten over 2020 kan pas opgemaakt worden als de jaarrekeningen van de gemeenten over 2020 beschikbaar zijn. Deze gegevens zullen in de tweede helft van 2021 beschikbaar komen. Overigens is met de gemeenten afgesproken dat de gedeerde inkomsten over 2020 gecompenseerd zullen worden.

Ten aanzien van de compensatie van de extra uitgaven en gedeerde inkomsten van gemeenten over 2020 heeft de VNG het onderzoeksbureau AEF gevraagd om de financiële effecten van de coronacrisis voor gemeenten in kaart te brengen. Volgens dit onderzoek geeft ca. 60% van de gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek aan ongeveer net zo veel compensatie te hebben ontvangen als dat er in 2020 financiële effecten zijn ondervonden. Daarnaast geeft ongeveer 15% van de deelnemende gemeenten aan, dat ze na compensatie middelen hebben overgehouden.

Circa 25% van de gemeenten die aan het onderzoek hebben deelgenomen geeft aan onvoldoende compensatie te hebben ontvangen. Echter, zoals opgemerkt in het onderzoek zullen deze tekorten in 2021 nog deels aangevuld worden. Zo meldt volgens het rapport de helft van de bovengenoemde 25% onvoldoende compensatie te hebben ontvangen voor de geleden inkomstenderving en meldt een aantal gemeenten dat zij geen of te weinig compensatie hebben ontvangen voor effecten op afvalverwerking en op het sociaal domein. Met gemeenten is echter afgesproken dat op basis van de vastgestelde jaarcijfers 2020 de definitieve compensatie van de inkomstenderving zal worden vastgesteld. Hiervoor is reeds € 250 mln. op de aanvullende post gereserveerd. Bovendien is in 2021 nog circa 300 mln. compensatie over 2020 uitgekeerd. Dit betreft onder andere compensatie van de extra uitgaven voor afvalverwerking in 2020.

5

Hoeveel gemeenten kunnen naar verwachting geen sluitende begroting presenteren voor het jaar 2022?

Antwoord

Gemeenten hebben tot 15 november 2021 de tijd om hun vastgestelde begroting voor 2022 in te sturen naar de provincie in het kader van het financieel toezicht. De financieel toezichthouder velt op basis daarvan voor het einde van het jaar een oordeel over de sluitendheid van de begroting en de meerjarenraming. Over de uitkomsten daarvan wordt ik eind 2021/begin 2022 door de provincies geïnformeerd. Dat betekent dat ik

dan pas zicht heb op het aantal gemeenten dat geen sluitende begroting weet te presenteren voor 2022.

Ik herken de zorgen die gemeenten en toezichthouders hebben over de financiële situatie van gemeenten en de zorgen die zij hebben over het sluitend krijgen van de begroting voor komend jaar. Het kabinet heeft meerdere malen extra middelen beschikbaar gesteld om gemeenten financieel te ondersteunen, zowel op het terrein van de jeugdzorg als ter compensatie van extra uitgaven of gederfde inkomsten vanwege de coronacrisis. Verdere besluitvorming over verschillende onderwerpen die raken aan de financiële positie van gemeenten in 2022 en latere jaren is aan een volgend kabinet.